

Jaarverslag 2001

Wiardi Beckman Stichting

Bezoekadres : Herengracht 54, 1015 BN Amsterdam
Postadres : Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam
Telefoon : 020 - 551 21 55
Fax : 020 - 551 22 50
E-mail : wbs@pvda.nl
Postgiro : 30603

Inhoud

De WBS in 2001: enkele hoofdlijnen
Werkzaamheden WBS-staf
Werkgroepen en andere activiteiten

Bijlagen

Publicaties stafmedewerkers Wiardi Beckman Stichting
Samenstelling bestuur, werkgroepen en redacties
Publicaties Wiardi Beckman Stichting

De Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de Partij van de Arbeid, fungeert als intermediair tussen de wereld van de wetenschap en de sociaal-democratie. Ze draagt door studie en analyse bij aan de vernieuwing van programma's en beleid van de PvdA en is een vrijplaats voor debat over de koers van de sociaal-democratie.

Een onafhankelijke positie van het bureau is daarvoor essentieel – wat ondersteunend werk voor de PvdA (zoals het schrijven van discussienota's voor partijcongressen, bijdragen aan de voorbereiding van verkiezingsprogramma's, advisering van de Tweede-Kamerfractie) allerm minst uitsluit.

De WBS heeft een kleine staf van betaalde medewerkers. Ze is in belangrijke mate aangewezen op het werk van vrijwilligers uit de wereld van wetenschap, maatschappelijke organisaties en openbaar bestuur.

De stichting geeft haar doelstellingen op verschillende manieren gestalte. Ze organiseert seminars en conferenties; ondersteunt een aantal vaste werkgroepen en gesprekskringen; en publiceert, voor een deel in samenwerking met externe uitgeverijen, rapporten en andere uitgaven. Vaste uitgaven zijn het maandblad *Socialisme & Democratie* en het *Jaarboek voor het democratisch socialisme*. Aan de Universiteit van Amsterdam heeft de WBS de Dr. J.M. den Uyl-leerstoel ingesteld.

Onderdeel van de WBS vormt het Centrum voor Lokaal Bestuur, waarin alle lokale, regionale en provinciale bestuurders van de PvdA zijn georganiseerd. Het Centrum heeft een studieuze en adviserende taak en beoogt de communicatie tussen PvdA-bestuurders op de verschillende bestuursniveaus te bevorderen. Het geeft o.m. het maandblad *Lokaal Bestuur* uit.

De WBS ontvangt overheidssubsidie, gekoppeld aan het aantal Kamerzetels van de PvdA, financiële steun van de PvdA zelf en in beperkte mate subsidie van andere organisaties. Daarnaast steunen vele individuele PvdA-leden de WBS door middel van een jaarlijkse gift of donatie.

Het bestuur van de WBS wordt uitgeoefend door een curatorium, benoemd door het bestuur van de PvdA. De directeur is adviserend lid van het partijbestuur.

1. De WBS in 2001: enkele hoofdlijnen

Wat was het bijzondere van de twee paarse kabinetten? Hoe was precies de mengverhouding tussen 'rood' en 'blauw' in paars? Was de paarse coalitie de representant van een internationale trend die wel het label 'Derde Weg' heeft gekregen, of is het bijzondere van paars juist dat het niet of nauwelijks een trendbreuk betekende met eerdere Nederlandse coalitiekabinetten? En niet in de laatste plaats: wat leverde het paarse beleid in de praktijk op - bijvoorbeeld op economisch en sociaal gebied; op het gebied van de belastingpolitiek; op de beleidsterreinen van onderwijs en gezondheidszorg? Antwoord op deze vragen werd gegeven in het Tweentwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme, dat de Wiardi Beckman Stichting in 2001 uitbracht.

Een tiental schrijvers (Daudt, Trappenburg, Van Ewijk, De Kam, Van der Veen, In 't Veld, Cuperus, Balkenende, Rosenthal en Kalma) maakte, ruim een half jaar voor de verkiezingen van mei 2002, de balans op van 'zeven jaar paars'. Afgewogen en kritisch; in een aantal gevallen zelfs zeer kritisch. De politicoloog Hans Daudt bijvoorbeeld hekelt het gebrek aan democratie in het Nederlandse openbaar bestuur ('regentenheerschappij') en doet de (door de verkiezingsuitslag van 2002 niet bepaald weerlegde) voorspelling dat het CDA in de naaste toekomst opnieuw een sleutelrol in de Nederlandse politiek zal gaan innemen.

Meerdere auteurs kritiseren onderdelen van het paarse beleid en de bestuursstijl van paars in het algemeen (onderwijs, gezondheidszorg, economisch beleid, een 'technocratische' herziening van de verzorgingsstaat). En J.P. Balkenende, op het moment dat hij zijn bijdrage schreef nog eenvoudig lid van de CDA-Tweede Kamer-fractie, legt de nadruk op de interne ontwikkelingen binnen het CDA, waarin de zware verkiezingsnederlaag van 1994 aanleiding is geweest tot een grootscheepse herziening van beginselen en uitgangspunten, en zet zich van daaruit krachtig af tegen wat hij beschouwt als een samenhangende paarse beleidsfilosofie.

De redactie van het Jaarboek (Becker, Van Hennekeler, Sie Dhian Ho, Tromp) merkt in een inleidende bescouwing op dat de paarse kabinetten, ondanks successen op financieel en economisch gebied, 'geen duidelijke marsroute (hebben) uitgezet die rekening houdt met veranderde maatschappelijke omstandigheden. Dit geldt zowel voor de infrastructuur, waarbij een onlogische voorkeur voor fysieke projecten (Betuwelijn, Schiphol) ten koste is gegaan van versterking van de kennisinfrastructuur, en investeringen in onderwijs en zorg, als voor de herinrichting van de verzorgingsstaat. Ook deze tendens is overigens al in de periode voor paars in gang gezet.'

'De herkenbaarheid van de PvdA als sociaal-democratische partij', voegt de redactie daar aan toe, 'is onder paars niet nadrukkelijk tot uiting gekomen. De PvdA staat daarom voor de opgave de idealen van vrijheid, gelijkheid en solidariteit onder sterk veranderde maatschappelijke en politieke omstandigheden opnieuw vorm te geven.'

De evaluatie van paars vormde één van de zwaartepunten in het programma van de WBS in 2001. Naast het Jaarboek kunnen daarbij ook meerdere artikelen in ons maandblad

'Socialisme & Democratie' genoemd worden, die de koers van de sociaal-democratie - in Nederland, maar ook in Europees verband - tot onderwerp hadden (zie het overzicht in paragraaf 3.2).

Een tweede zwaartepunt vormde de verhouding tussen markt en staat. Eerder al was deze problematiek verkend in het Twintigste jaarboek voor het democratisch socialisme, gewijd aan het thema 'Hedendaags kapitalisme'; en in meer specifieke zin in de in 2000 verschenen bundel 'Geld zonder grenzen. Nieuwe regels voor het kapitaalverkeer', waarin, onder redactie van Barbara Hogenboom, de kansen en mogelijkheden van een herregulering van het internationale kapitaalverkeer werden besproken. In 2001 werd daar een rapport van Barbara Hogenboom, Paul Kalma en Mirjam Plantinga over de aandeelhouderseconomie en het bestuur van de grote onderneming aan toegevoegd ('Ondernemen of overnemen).

Corporate governance en de sociaal-democratie'). In 2002 volgt nog het door omstandigheden vertraagde rapport van de WBS-commissie-Van Thijn over privatisering.

'Ondernemen of overnemen', aldus de auteurs, is geschreven 'vanuit de overtuiging de overtuiging dat de sociaal-democratie zich intensiever met de menings- en besluitvorming over corporate governance moet gaan bemoeien. En wel om drie redenen. In de eerste plaats is de discussie tot nu toe te veel vanuit het perspectief van de aandeelhouder gevoerd. Maar hoe is het met de positie van de werknemers gesteld; en met die van andere belanghebbenden bij het beleid van de onderneming, zoals consumenten(organisaties), de milieubeweging en mensenrechtenorganisaties? Niet alleen de belangen van de 'shareholders' (), maar ook die van de zogenaamde 'stakeholders' moeten in het debat worden betrokken.'

'De corporate governance problematiek', zo vervolgen de schrijvers, 'valt, in de tweede plaats, niet los te zien van het functioneren van de onderneming in het algemeen, en van de visie van de sociaal-democratie op die onderneming. Aan zo'n visie, in geëxpliciteerde en institutioneel uitgewerkte vorm, is het echter gaan ontbreken. () In verkiezingsprogramma's van de PvdA kwam (het bestuur van) de onderneming alleen incidenteel en fragmentarisch ter sprake. Dit verlies aan programmatische scherpte klemmt, in de derde plaats, des te meer omdat de onderneming en de omgeving waarin ze opereert, aan flinke veranderingen onderhevig zijn en het verdedigen van verworven posities alleen al daarom niet meer toereikend is.'

Het gaat daarbij onder meer om groeiende internationale economische concurrentie en toenemende druk op het management om zich aan het 'primaat' van de beurs te conformeren, 'maar bijvoorbeeld ook om wijzigingen in de positie en houding van werknemers, onder invloed van toegenomen welvaart en scholing; en om flexibilisering van de arbeidsorganisatie.' Met 'Ondernemen of overnemen' proberen de auteurs, tegen deze achtergrond, het debat over de onderneming in en rond de PvdA nieuw leven in te blazen en bij te dragen aan een duidelijker stellingname van de sociaal-democratie op dit terrein.

Tot zover een tweetal hoofdlijnen van het WBS-programma van 2001. Maar er was veel meer. De publikatie bijvoorbeeld van een studie over de onafhankelijkheid van Suriname en de PvdA, die de journalist John Jansen van Galen op verzoek van de WBS schreef; bijeenkomsten over, onder meer, ethiek en milieupolitiek, over '11 september' en over gezondheidszorg. Het navolgende biedt een gedetailleerd overzicht van de WBS-activiteiten die in het afgelopen jaar zijn ontplooid. Achtereenvolgens komen aan de orde: de projecten in 2001 (afgeronde projecten/projecten in uitvoering; overige werkzaamheden); de activiteiten van onze werkgroepen; de periodieken *Socialisme & Democratie* en het *Jaarboek voor het democratisch socialisme*; en de werkzaamheden die Ed van Thijn in het kader van zijn leeropdracht aan de Universiteit van Amsterdam verrichtte. Als bijlage is een overzicht van de publicaties van stafmedewerkers en van deelnemers aan de vaste WBS-werkgroepen opgenomen, evenals een overzicht van de WBS-publicaties.

Staf en curatorium

Per 1 oktober volgende Job Cohen Ad Dunning op als voorzitter van het curatorium. In november organiseerde de WBS ter gelegenheid van Dunning's afscheid een symposium onder de titel 'Noden en behoeften in de gezondheidszorg'.

Naast Cohen benoemde het PvdA-bestuur in 2001 tot curator: Hugo Fernandes Mendes (secretaris deelgemeente Amsterdam-Zuid-Oost), Flip de Kam (hoogleraar Universiteit van Groningen), Bert Koenders (Tweede Kamer-lid PvdA) en Pauline Meurs (lid

WRR). Ook Jetta Klijnsma (wethouder van Den Haag) nam, als voorzitter van het Centrum voor Lokaal Bestuur van de WBS, zitting in het curatorium.

Per 31 december was het curatorium als volgt samengesteld: J.Cohen (voorzitter), J. de Beus, H.Fernandes Mendes, C.A. de Kam, B.Koenders, J.Klijnsma, P.Meurs, M. de Meijer, L. Ongerling, R. van der Veen, H. Verkoren, H. Verbruggen, M. van Zuijlen. Het curatorium kwam in 2001 driemaal bijeen.

Barbara Hogenboom nam per 1 maart afscheid als wetenschappelijk medewerker; ze is vanaf die datum verbonden aan het Centrum voor Studie en Dokumentatie van Latijns-Amerika (CEDLA) van de Universiteit van Amsterdam. Ze werd per 1 september opgevolgd door Ayaan Hirsi Ali, net afgestudeerd als politicoloog aan de Universiteit van Leiden.

Per 1 december verliet secretariael medewerker Richard 't Hart, na jarenlang voor Socialisme & Democratie te hebben gewerkt (en bij de productie van veel andere uitgaven betrokken te zijn geweest) de WBS. Hij gaat een coördinerende functie vervullen bij (de Haagse vestiging van) de Universiteit van Leiden. Mieke Groen zou in 2002 zijn plaats innemen.

Per 1 november is bij de WBS voor twee dagen in de week in dienst getreden Teresa Cardoso Ribeiro, medewerkster van Ed van Thijn in zijn functie van hoogleraar op de Den Uyl-leerstoel. Deze aanstelling, in aanvulling op haar werktijd aan de universiteit, stelt haar in staat om met Van Thijn het boek over de 'informatieparadox' te schrijven waarmee laatstgenoemde zijn WBS-hoogleraarschap wil afronden.

Frans Becker was gedurende een groot deel van het jaar wegens ziekte absent. Zijn ziekte en de pas in de loop van het jaar vervulde vacature-Hogenboom dwongen ons om een aantal geplande activiteiten niet of met veel vertraging uit te voeren.

Per 31 december bestond de staf van de WBS uit de volgende medewerkers:
Frans Becker (35 uur), wetenschappelijk medewerker en adjunct-directeur;
Teresa Cardoso Ribeiro (14 uur), projectmedewerker;
René Cuperus (35 uur), wetenschappelijk medewerker en eindredacteur van Socialisme & Democratie;
Ayaan Hirsi Ali (28 uur), wetenschappelijk medewerker;
Paul Kalma (35 uur), directeur;
Vera van Lingen (32 uur), secretariaatsmedewerker.

In dienst van de WBS waren, naast de eerdergenoemden, de medewerkers van het Centrum voor Lokaal Bestuur. Trees Haverkort nam afscheid als secretaresse van het Centrum om bij de medische faculteit van de Vrije Universiteit te gaan werken. Ze werd opgevolgd door Vera Bos, die eerder op het partijbureau en bij de Tweede Kamer-fractie van de PvdA werkzaam was.

Per 31 december bestond de CLB-staf uit: Vera Bos, Renske Keur, Roeland Kreeft (secretaris), Jos Kuijs en Jan de Roos (eindredacteur Lokaal Bestuur). Zie voor de werkzaamheden van het Centrum in 2001 het afzonderlijk jaarverslag.

Financiën

In 2001 leek er enige verbetering te komen in de precare financiële positie van de WBS. Het kabinet besloot om de subsidies voor politieke partijen (incl. hun politiek-wetenschappelijke instituten) met 50% te verhogen en een verhoging met nog eens 50% in het vooruitzicht te stellen. Eind 2001 bleek dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken de (geoormerkte) subsidie

voor de instituten niet met de verwachte 50%, maar met 25% wenste te verhogen; de tweede verhoging, waartoe in 2002 werd besloten, ging zelfs geheel aan de instituten voorbij.

Tegenover de subsidieverhoging die de WBS niettemin tegemoet kon zien, stonden de stricte regels die het bestuur van de PvdA met betrekking tot de sponsoring van activiteiten van partij en neveninstellingen uitvaardigde. De consequenties voor de WBS, die sinds vele jaren een jaarlijkse financiële bijdrage van Reaal (voorheen De Centrale) ontvangt, zijn nog onderwerp van overleg tussen de betrokken partijen.

2. Werkzaamheden WBS-staf

2.1 Projecten

a) Corporate governance

Sinds 1998 is in WBS-verband gewerkt aan een publicatie over 'corporate governance', het bestuur van de (grote) onderneming. Gekozen werd voor een brede benadering, waarbij de ontwikkeling van de internationale economie, de organisatie en het 'ethos' van de particuliere onderneming en de groeiende spreiding van aandelenbezit over de bevolking aan de orde kwamen. Het denken in de PvdA over de (organisatie van) de onderneming lijkt, na het afscheid van radicaal-democratische opvattingen over arbeiderszelfbestuur e.d. in de jaren zeventig, in een zeker vacuüm te zijn beland. Economische ontwikkelingen, maar ook bijvoorbeeld de opkomst van nieuwe actoren rond de onderneming (milieubeweging, consumentenorganisaties), dwingen ertoe om het traditionele gedachtegoed van de sociaal-democratie, sterk gericht op de onderneming als arbeidsorganisatie, opnieuw te overdenken.

In de loop van 1999 is het project van start gegaan. Het diepgravende WBS-rapport uit 1959, 'De hervorming van de onderneming', vormde een inspiratiebron, zij het dat het in een aantal opzichten gedateerd is en dat een nieuwe sociaal-democratische visie op de rol en het bestuur van met name de grote onderneming in Nederland ontwikkeld zal moeten worden. Na enkele verkennende gesprekken is een werkgroep gevormd met personen die vanuit verschillende functies de theorie en praktijk van de grote onderneming en het ondernemingsbestuur goed kennen. Deze werkgroep is in 1999 en 2000 enkele keren bijeen geweest. Eind 2000 werd een concept besproken dat, aangepast en uitgebreid, in maart 2001 werd gepubliceerd onder de titel 'Ondernemen of overnemen. Corporate governance en de sociaal-democratie'.

De auteurs (Barbara Hogenboom, Paul Kalma, Mirjam Plantinga) nemen krachtig stelling in het debat over corporate governance in ons land – en formuleren daarbij ook een kritiek op het advies van de Sociaal-Economische Raad over het gelijknamige onderwerp. Ze beargumenteren waarom de coöperatieve traditie in het Nederlandse ondernemingsbestuur zou moeten worden voortgezet en welke hervormingen daarvoor nodig zijn. In dat verband pleiten zij voor een grotere betrokkenheid van werknemers bij de organisatie van de arbeid in hun bedrijf; voortgaande bescherming van de onderneming tegen overmatige aandeelhoudersinvloed en tegen vijandige overnames in het bijzonder; en verscherping van het onafhankelijk intern en extern toezicht op de grote onderneming.

Ondernemen of overnemen bevat daarnaast een pleidooi voor een Europees beleid dat langetermijninvesteringen bevordert en speculatieve winsten en hoge winstuitkeringen ontmoedigt – onder meer met behulp van belastingpolitiek en van een krachtig mededingings- en fusiebeleid. Alleen zo kunnen de lidstaten van de Europese Unie zich 'op den duur een agressief, uniformerend aandeelhouderskapitalisme van het lijf houden'.

Op 13 maart werd de uitgave op een bijeenkomst in het gebouw van de Tweede Kamer gepresenteerd. De bijeenkomst, waaraan ca. 35 personen deelnamen, was georganiseerd in samenwerking met het netwerk van ondernemers in de PvdA (de 'Rode Rotary') en stond onder leiding van PvdA-Tweede-Kamerlid Rik Hindriks. Naar aanleiding van de 20 stellingen waarmee 'Ondernemen of overnemen' afsluit, werd gedebatteerd door Paul Frentrop (publicist; oud-directeur Stichting Corporate Governance), Arjen van Witteloostuijn

(hoogleraar economie Universiteit van Groningen) en Joan Bloemarts (medewerker FNV; vervanger van FNV-vice-voorzitter Kitty Roozmond). In de ledenkrant van de PvdA schreven Barbara Hogenboom en Paul Kalma een samenvattend artikel over 'Ondernemen of overnemen'. Later in het jaar vond naar aanleiding van de publicatie een bijeenkomst van de Tweede Kamerfractie van de PvdA plaats, m.m.v. o.a. SER-voorzitter H. Wijffels.

Op 2 mei organiseerde het tijdschrift 'Elan' een discussie tussen J. Peters (voorzitter van de commissie die het debat over corporate governance in Nederland aanzwengelde) en Paul Kalma.

b) Publieke taken in de markt

In het voorjaar van 1999 is onder auspiciën van de WBS en het Centrum voor Lokaal Bestuur een commissie ingesteld met de opdracht de ervaringen met en de risico's en perspectieven van verzelfstandiging en privatisering in verschillende beleidssectoren te inventariseren. De commissie, zo werd afgesproken, zou nader ingaan op de volgende vragen: onder welke voorwaarden kunnen publieke taken aan de markt worden overgelaten? Hoe kan het publiek belang worden omschreven en gewaarborgd? Welke gevolgen hebben verzelfstandiging en privatisering van de uitvoering van publieke taken voor de overheid? Welke opvatting dient de sociaal-democratie te formuleren ten opzichte van verzelfstandiging en privatisering van publieke taken?

In de eindrapportage publiceren wordt niet alleen in meer algemene zin op de hier genoemde vragen ingegaan, maar komen bovendien de ervaringen in een beperkt aantal sectoren uitgebreid aan bod. Het gaat daarbij om het openbaar vervoer, de energiesector en de arbodiensten. Om zich nader te informeren over de ontwikkeling in deze en aanverwante sectoren heeft de commissie een aantal expert-meetings georganiseerd met direct betrokken politici, beleidsmakers, betrokkenen uit de sector en onderzoekers. Centraal stonden daarbij steeds de vragen: welke doeleinden kunnen verzelfstandiging of privatisering dienen? Welke ervaringen zijn tot nu toe opgedaan? Waar liggen de grootste problemen? Welke sturingsmogelijkheden heeft de overheid? Wat zijn de perspectieven voor de betrokken sector? Expert-meetings werden gehouden over:

- de nutsbedrijven in de regio Zuid-Holland, in samenwerking met PvdA-werkgroep in deze provincie;
- het personenvervoer per spoor, en in ruimere zin de toekomst van het openbaar vervoer in Nederland;
- deregulering en marktwerking in de energiesector in Nederland;
- de toekomst van de watervoorziening;
- de privatisering van de Ziektewet en de arbodiensten (begin 2000).

Bovendien werd met een beperkt aantal experts en betrokkenen afzonderlijk gesproken.

De eindrapportage van de Commissie Van Thijn is ernstig vertraagd geraakt door langdurige ziekte van de rapporteur, Frans Becker. De eindversie van het rapport was oorspronkelijk voorzien vóór de zomer van 2001, maar zal uiteindelijk ruim een jaar later worden gepubliceerd. De commissie heeft daarom in oktober 2001 een tussenrapportage uitgebracht die op het Politiek Forum van de PvdA is gepresenteerd door Ed van Thijn. Naar aanleiding van de tussenrapportage heeft tevens een debat plaats gevonden tussen Van Thijn en Wouter Bos in het kader van het Festival voor het Lokaal Bestuur in februari 2002. De tussenrapportage werd bovendien met kritische commentaren afgedrukt in het januari-nummer van Socialisme & Democratie, en kon daardoor nog een rol spelen in het

privatiseringsdebat in de Eerste Kamer dat werd gehouden naar aanleiding van het WRR-rapport Het borgen van publiek belang.

De commissie bestaat uit Ed. van Thijn (voorzitter), Hans Simons, Margo Trappenburg, Lenny Vulperhorst, Willem Salet en Paul Kalma. Secretaris van de commissie is Frans Becker.

c) de sociaal-democratie in Europa en het ‘Forum scholars for European social democracy ‘

2001 was voor het ‘Forum Scholars for European social democracy’, het mede door de WBS opgerichte Europese netwerk van centrum-linkse denktanks en instituten, een relatief rustig jaar. Om budgettaire redenen, die te maken hadden met subsidie-kortingen bij de Duitse Friedrich Ebert Stiftung - de hoofdsponsor van het Forum, kon de jaarlijkse conferentie geen doorgang vinden. Gepland was een bijeenkomst over de Europese sociaal-democratie en de dilemma’s van de multiculturele samenleving. Deze werd verschoven naar 2002. (Inmiddels heeft deze conferentie plaatsgevonden van 3- 5 mei 2002 in Berlijn onder de titel: ‘Multiculturalism and European Social Democracy: Facts, Myths and Dilemmas’. Een op deze conferentie gebaseerde nieuwe Forum-boekpublicatie wordt momenteel samengesteld. In een volgend jaarverslag zal nader op deze conferentie worden ingegaan.)

Dat het zogeheten Derde Weg-debat binnen de Europese sociaal-democratie in 2001 nog immer actueel was, symboliseerde een conferentie die in Israël plaatsvond. Onder de titel ‘Social-Democratic Reform in Times of Globalisation’ organiseerden het Israeli Institute for Economic & Social Research (een informele denktank van de Israeli Labor Party), de Friedrich-Ebert-Stiftung Israël en Delek in Tel-Aviv op 27 –28 oktober 2001 een rondetafel-bijeenkomst. Kan de Europese sociaal-democratie hernieuwd een inspiratiebron zijn voor de Israëlische Arbeidspartij, juist op thema’s die niet direct verband houden met de ‘veiligheidssituatie’, zo luidde de impliciete vraagstelling van de bijeenkomst. Hieraan werd deelgenomen door Simon Peres en andere kabinetsleden, talrijke Knesset-leden; van Europese kant namen ondermeer Alfred Gussenbauer, de Oostenrijkse SPO-partijleider deel, alsmede de Franse internationaal secretaris. De Nederlandse sociaal-democratie werd vertegenwoordigd door WBS-medewerker René Cuperus, die een inleiding hield onder de titel ‘Multiple Ways of Social Democratic Reform. How many differences do we have in common?’.

Vermeldenswaard is verder dat er in 2001 twee boeken in Azië verschenen die met het derde weg-debat binnen de Europese sociaal-democratie verband houden: een Japanse vertaling van de WBS/FES-uitgave ‘Multiple Third Ways. European Social Democracy facing the Twin Revolution of Globalisation and the Knowledge Society’ (R. Cuperus, J. Kandel & K. Duffek, eds.), uitgegeven door Seikatsu-ken, een aan de Japanse sociaal-democratie en vakbeweging verbonden denktank, gelieerd aan de Women’s University van Tokyo. Tevens verscheen in 2001 in het Chinees het boek ‘Challenges of the 21st Century and the Third Way’, uitgegeven door het Institute of European Studies van de Chinese Academy of Social Sciences in Peking, met daarin een bijdrage van René Cuperus ‘The New World and the Social Democratic Response’.

2.2 Diversen

De onafhankelijkheid van Suriname en de PvdA

Op 19 februari presenteerde de WBS in Verzamelkerk 'De nieuwe stad' in Amsterdam-Zuid-Oost 'Het Suriname-syndroom. De PvdA tussen Den Haag en Paramaribo', een boek van John Jansen van Galen over de sociaal-democratie en Suriname.

De auteur behandelt de ambivalente houding van de sociaal-democratie ten opzichte van Suriname in de periode tussen 1900 en 1975, de rol van de PvdA bij de onafhankelijkheid in 1975, en de opstelling van de PvdA ten aanzien van de ontwikkeling van Suriname sindsdien. Het boek is op verzoek van de WBS geschreven – en komt in de plaats van een oorspronkelijk geplande bundel over 'de sociaal-democratie en de (post)koloniale afhankelijkheid', waarover de WBS enkele jaren geleden, in samenwerking met het NIOD, een conferentie organiseerde.

De PvdA, aldus Jansen van Galen, wilde in de jaren zeventig niet opnieuw vervallen in de fouten die waren gemaakt bij de dekolonisatie van Indonesië, waartegen ze zich had verzet, maar kreeg het verwijt dat ze Suriname in de steek had gelaten. Het vaste voornemen van Den Uyl en Pronk het land samen met de Surinamers tot ontwikkeling te brengen strandde, de houding van de PvdA zwalkte steeds tussen ontvoogding en bemoeienis en de relatie bleef getekend door wederzijdse ergernis en frustratie.

Het eerste exemplaar van 'Het Suriname-syndroom' werd in ontvangst genomen door Ad Melkert. Daarna vond een paneldiscussie plaats met Melkert, Jansen van Galen, Hugo Fernandes Mendes en Ed. van Thijn. Bij de voorbereiding van de publicatie werd Jansen van Galen aan WBS-zijde bijgestaan door Geke van Velzen en Richard 't Hart, die een deel van het onderzoek voor hun rekening namen.

Diverse activiteiten

Zoals gemeld is Ayaan Hirsi Ali in september haar werk als wetenschappelijk medewerker van de WBS begonnen. Ze zal zich in eerste instantie vooral bezighouden met de problematiek van immigratie en integratie. In het najaar publiceerde zij al een artikel in Trouw over de islam en de emancipatie van moslim-minderheden in Nederland; en een bijdrage over de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers in 'Lokaalschrift' nr.2 van het Centrum voor Lokaal Bestuur.

Op 11 juni organiseerde de Vereniging van Ethici in Nederland, in samenwerking met de wetenschappelijke bureaus van CDA, VVD en PvdA, een conferentie over milieupolitiek en ethiek. Van PvdA/WBS-zijde werd deelgenomen door: Margreeth de Boer, Harmen Verbruggen, Paul Kalma, Peter Visser, Jan Dirven en Will Erath. Laatstgenoemde drie deelnemers organiseerden eerder met de WBS twee kleinschalige bijeenkomsten over een verwant thema. In april vond een gesprek plaats tussen de PvdA-delegatie en twee inleiders op de conferentie: H.Visser 't Hooft en H.Zwart.

Op 12 november vond in Den Haag een door de WBS belegde bijeenkomst plaats over het thema 'Noden en behoeften in de gezondheidszorg' - ter gelegenheid van het afscheid van Ad Dunning als voorzitter van het curatorium. Inleidingen werden gehouden door Hans Simons (directeur NIZW), Margo Trappenburg (Universiteit Utrecht) en Paul Schnabel. De bijeenkomst, waaraan ca. 70 personen deelnamen, werd door Dunning zelf afgesloten. De

bijdragen werden begin 2002 in *Socialisme & Democratie* worden gepubliceerd. Aansluitend namen curatoren en stafafscheid van de WBS-voorzitter.

De studie over het (eerste) paarse kabinet, waaraan de bestuurskundige Jouke de Vries (Universiteit van Leiden) in overleg met de WBS heeft gewerkt, kon in 2001 nog niet gepubliceerd worden. Het boek verscheen in 2002 bij Uitgeverij Garand ('Paars en de managersstaat. Het eerste kabinet-Kok (1994-1998)').

WBS en PvdA

Met het nieuwe PvdA-bestuur werd gesproken over betrokkenheid van de WBS bij de voortzetting van het debat in de PvdA over het beginselprogramma (waaronder het verzoek van het PvdA-congres om het uiteindelijke programma door een 'maatschappelijke analyse' vooraf te laten gaan). Verder voorzag de WBS de verkiezingsprogramcommissie onder leiding van Eberhard van der Laan uitvoering van schriftelijk materiaal; Paul Kalma stond ook in ander opzicht de commissie terzijde.

Op het december-congres van de PvdA organiseerde de WBS een tweetal fringe meetings. De eerste sloot aan bij de kritische evaluatie in het Tweeëntwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme van het beleid van paars. Aan het debat werd o.a. deelgenomen door Margo Vliegthart en Erik Fischer (directeur van het Nederlands Verbond van Verzekeraars). Het tweede thema betrof de (inter)nationale gevolgen van '11 september, m.m.v. Herman Obdijn, Harry van den Bergh, Ronald Plasterk, Gert Jan van Oven en, als voorzitter, Bert Koenders.

In de loop van 2001 werd de WBS door het PvdA-bestuur gevraagd om mee te denken over de inhoudelijke en organisatorische toekomst van de kenniscentra van de PvdA. De kenniscentra zijn enkele jaren geleden opgericht om het thematische gezicht van de PvdA te versterken en om de discussie 'van onderop' op belangrijke beleidsterreinen te stimuleren. De samenwerking zou, aldus het PB, zover kunnen gaan dat de betreffende medewerkers op enigerlei wijze 'onder de hoede' van de WBS komen en dat de WBS medeverantwoordelijkheid voor het programma van de centra gaat dragen.

Volgens het PB zitten de activiteiten van de kenniscentra dicht tegen het WBS-werk aan en kunnen ze op enige afstand van het dagelijkse partijwerk beter gedijen. In het najaar werd hierover verkennend overleg gevoerd. Besluitvorming zal pas eind 2002 plaatsvinden.

Overige activiteiten stafleden

Stafleden van de WBS hielden inleidingen voor partijafdelingen, leverden bijdragen aan congressen, forumdiscussies, e.d. en publiceerden artikelen in dag- en weekbladen. Vanaf december 2000 tot maart 2001 was Paul Kalma als 'fellow' verbonden aan het Zentrum voor Niederlande-Studien te Münster; hij gaf daar enkele gastcolleges en werkte aan een studie over 'de kwaliteit van het bestaan'.

Rene Cuperus nam, namens de PvdA, deel aan een tweedaags seminar over 'The Third Way' dat de Israelische Arbeiderspartij op 3 en 4 november in Tel Aviv organiseerde. Op 1 mei hield hij de Gerrit Schinkel Lezing, georganiseerd door de PvdA-Kampen/IJsselmuiden ('Hoe goed gaat het eigenlijk met de Partij van de Arbeid? Gedachten bij 1 mei'). Een bewerkte versie van deze lezing verscheen in *Socialisme & Democratie*.

Frans Becker en René Cuperus waren betrokken bij de voorbereiding van het Maarten van Traa-debat op 27 maart in Amsterdam. Daarbij debatteerde, op basis van inleidingen, Ad Melkert met de Engelse socioloog en 'Third Way'-theoreticus Antony Giddens. De bijdrage van Melkert, aangevuld met onderdelen uit zijn speech op het PvdA-congres, verscheen in het juni-nummer van *Socialisme & Democratie*.

Overlijden Klaas Groenveld

In september kregen we het schokkende bericht dat Klaas Groenveld, jarenlang directeur van de Teldersstichting, was overleden. Eind augustus bleek hij ongeneeslijk ziek te zijn; de ziekte heeft hem vervolgens nauwelijks meer tijd van leven gegeven. Met de andere instituten hebben we een overlijdensadvertentie geplaatst. Namens de instituten voerde Paul Kalma op de crematie het woord.

3. Werkgroepen en andere activiteiten

Werkgroep Economie

(Voorzitter: Leo Aarts; secretaris: Paul Kalma)

In de werkgroep economie treffen economen werkzaam in de politiek, de ambtelijke dienst, maatschappelijke organisaties en wetenschap elkaar om over economische en sociale kwesties te debatteren. De werkgroep besteedde aandacht aan de volgende onderwerpen:

- concept-verkiezingsprogramma PvdA
aan de hand van een viertal, door Wouter Bos en Ferd Crone geformuleerde stellingen debatteerde de werkgroep op 25 april over de financiële en economische paragrafen van het concept-programma van de PvdA;
- WAO
op 20 juni wijdde de werkgroep een discussie aan het rapport van de commissie-Donner over de WAO. Inleidingen werden gehouden door Eduard Bomhoff, José Smits en Dik Wolfson;
- privatisering Schiphol
inleiders op deze bijeenkomst, gehouden op 1 november, waren G.Cerfontaine van de Schiphol Group, Hugo Keuzenkamp en Annelies Huygen. Ook minister Netelenbos nam aan de discussie deel.

Werkgroep Partijpolitieke processen

(Voorzitter: Bart Tromp; secretaris: Arie de Jong)

De werkgroep versterkte de gelederen met een aantal nieuwe leden (Peter Welp,). De volgende thema's kwamen aan de orde:

- 24 januari: het toezicht en de parlementaire democratie, ingeleid door Tobias Witteveen;
- 8 maart: het concept-beginselprogramma, ingeleid door Willem Witteveen;
- 17 april: de positie van de PvdA (1), ingeleid door Adri Duivesteijn;
- 7 juni : de positie van de PvdA (2), ingeleid door Ad Melkert;
- 25 september: Leefbaar Nederland, ingeleid door Jan Nagel;
- 17 oktober: een half jaar partijvoorzitterschap, ingeleid door Ruud Koole;
- 12 december: de modernisering en haar politieke gevolgen, ingeleid door Hans Blokland.

3.2 Periodieken

Socialisme & Democratie

Jaargang 2001 is in die zin bijzonder te noemen, dat het de laatste jaargang in oude outfit is. Met ingang van januari 2002 werd een restyling van S&D doorgevoerd. Zo'n tien jaar tooide

S&D zich in alle mogelijke kleuren van de regenboog volgens het ontwerp van 'Typography and other serious matters' (Leo de Bruin/Els Kerremans). Voor de nieuwe S&D-vormgeving is gekozen voor een ontwerp van grafisch ontwerper René van der Vooren. Opvallende wijzigingen: beeldcovers, de stijlvolle en contrastrijke letter van het 'binnenwerk', de grotere rol die fotografie zal spelen (o.a. in de vorm van een regelmatig verschijnend 'beeldessay').

Met de restyling kwam een eind aan de poëzie-rubriek die door Rein Bloem altijd met grote zorg is samengesteld.

Inhoudelijk laat jaargang 2001 zich karakteriseren aan de hand van de thema's die, in de vorm van een themanummer of door middel van 'gebundelde bijdragen', aan de orde kwamen:

- de S&D-special Politieke partijen op drift, samengesteld door Frans Becker en René Cuperus, bundelt de opvattingen van gezaghebbende Nederlandse politicologen over de meer of minder penibele staat der politieke partijen. Het gaat hier om het gecombineerde december 2000/januari 2001-dubbelnummer.

- het opkomende (rechts)populisme in Europa was een belangrijk - en achteraf bijna profetisch te noemen - thema in de jaargang. In nr. 6 trok de Belgische socioloog Mark Elchardus Vlaamse lessen waar het de boodschap van het populisme betreft. In het zomernummer (7/8) werd aandacht besteedaan 'Rechtspopulisme in Italië en Oostenrijk', met bijdragen van Aart Heering over het Italië van Berlusconi en Johan van Beek & Erich Froschl over Haiders Oostenrijk;

- 'de staat van privatisering' werd in nr. 4 opgemaakt door Frits Bolkestein, Anton Zijderveld en Annelies Huygen;

- door de jaargang heen verscheen een serie artikelen over immigratiebeleid. Bert Middel en Nebahat Albayrak schetsten in nr.6 'dilemma's van een sociaal-democratisch asielbeleid'; de D66-ers Jan Hoekema en Th. Steveninck hielden in nr.10 een pleidooi voor tijdelijke arbeidsmigratie, terwijl Judith Belinfante in hetzelfde nummer 'het ideaal van beheerste migratie' uiteenzette. VVD-Kamerlid Henk Kamp reageerde vervolgens in nr.7/8: 'Het immigratieplan volgens de VVD'. Deze serie werd vervolgens in jaargang 2002 voortgezet door Arie van der Zwan, Paul Kalma & Ayaan Hirsi Ali en Harry van Dalen & Dennis Broeders.);

- Arie van der Zwan analyseerde in twee bijdragen aan de jaargang 2001 'de zorgelijke integratie van ethnische minderheden' (nr.4, nr.9). Zijn artikelen lokten een reactie uit van de kant van het Sociaal en Cultureel Planbureau (Carlo van Praag en Paul Tesser) in nr.7/8. Thomas von der Dunk schreef vanuit een andere invalshoek over 'the West and the Rest' en de ongelijkwaardigheid van culturen (nr.9);

- het debat binnen de Europese sociaal-democratie over de Derde Weg kwam in 2001 aan bod via een bijdrage van Jos de Beus ('Twee claxons op de Nederlandse Derde weg, nr.2) en in de vorm van een thema in het zomernummer onder de titel: 'Does Blair deliver?', met bijdragen van Rodrigo Pinto/Walter de Kok ('De ontsporing van Blairs Third Way') en Titus Livius ('Welfare to Work: Nederland-Engeland 1-4'). Verder waren daar nog: Fabian Society-directeur M. Jacobs met een bijdrage over 'Tony Blair en het belastingvraagstuk' (nr.5) en René Cuperus die een pleidooi hield voor afschaffing van de Dag van de Arbeid ('Over het zelfbeeld van de sociaal-democratie', nr. 6);

- de Europese Unie kwam in jaargang 2001 aan bod op de volgende manier. Er vond een debat plaats over de idee van een Europese senaat van nationale parlementariërs tussen Tweede Kamerlid Frans Timmermans en Europarlementariër Max van den Berg (nr. 7/8, nr. 10); Piet Dankert schreef over de problematiek van de uitbreiding ('Een Europabrede Unie?' in nr. 11/12); Jelle Visser analyseerde de overlevingskansen van het Europees sociaal model (nr. 5) en Bram Stemerding analyseerde de Transatlantische betrekkingen, in het bijzonder op defensiegebied ('Dreigt er tussen Europa en Amerika een wapenwedloop?', nr.7/8|);
- over de Zalm-norm en het begrotingsbeleid werden in jaargang 2001 de degen gekruisid door Rick van der Ploeg ('Vuistregels voor behoedzaam begroten', nr.9) en Hugo Keuzenkamp ('De Zalm-norm moet in het PvdA-program!', nr.5);
- naar aanleiding van de terroristische aanslagen op het World Trade Center in New York en het Pentagon in Washington op 11 september werd nr.10 ingericht als '11 september' themanummer, met bijdragen van Jan Breman ('Wij en zij in de nieuwe wereldorde'), Bert Koenders, Ayaan Hirsi Ali (over Nederland en de islam), Ruud Koole & Alvaro Pinto;
- Ad Melkert publiceerde in nr.4 een synthese van zijn bijdrage aan het Maarten van Traa-debat en van zijn speech op het PvdA-congres na zijn verkiezing tot lijsttrekker van de PvdA;
- een drietal reacties werd verzameld op het nieuwe beginselprogramma, dat uiteindelijk niet door het PvdA-congres zou worden vastgesteld. Wouter Gortzak, Lolle Nauta en Bob Goudzwaard schreven kritische reacties op het concept-programma;
- bijzondere vermelding verdienen tot slot de in nr.5 afgedrukte fragmenten van het toneelstuk over Joop den Uyl, vergezeld van een recensie door Ed. van Thijn.

De redactie van S&D vergadert maandelijks; de redactieraad tweemaal per jaar. De redactie bestond per 31 december uit: René Cuperus (eindredacteur), Maarten Hajer, Paul Kalma (redactiesecretaris), Marijke Linthorst, Coen Teulings, Margo Trappenburg en Bart Tromp. In de redactieraad hadden zitting: Thijs Wöltgens (voorzitter), Broer Akkerboom, Greetje van den Bergh, Rein Bloem, Jet Bussemaker, Jacobus Delwaide, Hugo Keuzenkamp, Frans Leijnse en Willem Witteveen.

Redactie en redactieraad namen eind 2001 afscheid van Richard 't Hart, die vele jaren met grote inzet voor S&D heeft gewerkt.

Jaarboek voor het democratisch socialisme

Op 16 oktober werd in Den Haag het Tweeëntwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme gepresenteerd. In het Jaarboek wordt een evaluatie van 'zeven jaar paars' gegeven. Wat is het bijzondere van de paarse regeringscombinaties geweest? Hoe was precies de mengverhouding tussen 'rood' en 'blauw' in paars? En wat is het oordeel van de buitengesloten christen-democratie? Zijn de paarse kabinetten de representant van een internationale trend die wel het label 'Derde Weg' heeft gekregen of is het 'bijzondere' van paars nu juist dat het niet of nauwelijks een trendbreuk heeft betekend ten opzichte van eerdere Nederlandse coalitiekabinetten?

Naast deze algemene kwesties wordt in het Jaarboek de balans opgemaakt van paars beleid in de praktijk: de macro-economische politiek; de hervorming van de verzorgingsstaat;

de nieuwe belastingpolitiek; paarse ethiek; de sturingscrisis in onderwijs en gezondheidszorg. Het Jaarboek bevat artikelen van H.Daudt, M.Trappenburg, C. van Ewijk, F. de Kam, R. van der Veen, R. in 't Veld, R.Cuperus, J.P.Balkenende, U.Rosenthal, P.Kalma en (een interview met) H. van Mierlo. De redactie werd verzorgd door Frans Becker, Wim van Hennekeler, Monika Sie Dhian Ho en Bart Tromp (met uitgebreide hulp van René Cuperus en Richard 't Hart).

Hans van Mierko nam op 16 oktober het eerste exemplaar in ontvangst en voorzag de publicatie van commentaar. Daarna discussieerden J.P.Balkenende (CDA), F. de Grave (VVD), M.Vos (GroenLinks) en W.Bos (PvdA) over zeven jaar paars, onder leiding van Frans Becker. De bijeenkomst trok ca. honderd belangstellenden. Een kleine 2000 donateurs hebben het Jaarboek besteld. Op het PvdA-congres van 14-15 december organiseerde de WBS een zg fringe-meeting over 'Zeven jaar paars'

3.3 Dr. J.M. den Uyl-leerstoel

Aan de Universiteit van Amsterdam heeft de WBS de Dr.J.M. den Uyl-leerstoel ingesteld, die al enkele jaren met veel toewijding bekleed wordt door Ed van Thijn. In zijn onderzoeks- en onderwijsprogramma heeft Van Thijn de verhouding tussen bureaucratie en politiek centraal gesteld. Daarbij speelt de ministeriële verantwoordelijkheid als middel om het primaat van de politiek binnen de overheid tot gelding te brengen, een belangrijke rol.

In de bundel De sorry-democratie (Van Gennep, 1998), die Van Thijn met een aantal studenten schreef, vormde de ministeriële verantwoordelijkheid bij recente politieke affaires het brandpunt van analyse. In 2000 deed Van Thijn samen met een groep studenten onderzoek naar de 'informatieparadox' binnen de overheid. Terwijl ambtelijke informatie in overvloed aanwezig is, beschikken politiek verantwoordelijke bewindslieden lang niet altijd over de informatie die voor het uitoefenen van de ministeriële verantwoordelijkheid essentieel blijkt te zijn. De uitoefening van het politieke primaat binnen de overheid wordt aldus, zo blijkt bijvoorbeeld uit de resultaten van de parlementaire enquêtes van de afgelopen periode, ernstig belemmerd.

Op 26 juni organiseerde de WBS in overleg met Ed van Thijn een rondtafelgesprek met een aantal politologen en bestuurskundigen over de 'informatieparadox' binnen de overheid. Van Thijn verzorgde in 2001 een aantal colleges en bereidde een boek over het onderwerp voor - samen met kandidaat-assistente Teresa Cardoso Ribeiro. Sinds 1 november is Cardoso Ribeiro in het kader van het project voor enige tijd part-time in dienst van de WBS.

Bijlage 1

Publicaties stafmedewerkers Wiardi Beckman Stichting

Frans Becker

- (met R.Cuperus) 'De benarde positie van politieke partijen zoals de PvdA. Een introductie', in: F. Becker/R. Cuperus (red.), *Politieke partijen op drift, S&D-special*, jaargang 57/58, nr. 12/1, december 2000/januari 2001, p.533-544.

- (met Ed van Thijn e.a.) 'Privatisering lang niet altijd beste oplossing', in: *Het Financieele Dagblad*, 13 oktober 2001.

René Cuperus

- (met F. Becker) 'De benarde positie van politieke partijen zoals de PvdA. Een introductie', in: F. Becker/R. Cuperus (red.), *Politieke partijen op drift, S&D-special*, jaargang 57/58, nr. 12/1, december 2000/januari 2001, p.533-544.

- 'Paard van Troje', in: *Socialisme & Democratie*, jaargang 58 nr. 2, februari 2001, p.1.

- 'Op zoek naar een nieuwe taal voor zingeving. De westerse cultuur en haar schatplichtigheid aan de joods-christelijke traditie', in: *Roodkoper*. Tijdschrift voor cultuur, religie en politiek, 6^e jaargang, nummer 1, maart 2001, p.8-10.

- 'Social Justice and Globalization. A Social Democratic Perspective', in: Ramu Manivanna (ed.), *Social Justice, Democracy and Alternative Politics. An Asian –European Dialogue*. SEM/Friedrich Ebert Stiftung, Bangkok, 2001 p.91-106.

- 'Welvaart voor het zondags-ik: "Echte welvaart" als post-paars coalitiemotto?' in: *Natuur en Milieu*, Opinieblad van Stichting Natuur en Milieu, jaargang 25, nummer 5, mei 2001, p.18-21

- 'Van Dag van de Arbeid naar Dag van de Democratie. Over het zelfbeeld van de sociaal-democratie', in: *Socialisme & Democratie*, jaargang 58 nr. 6, 2001, p.265-275

- 'Vliegend-tapijtverkopers. Het manifest "Stop de uitverkoop van de beschaving" kritisch beschouwd', in: *Roodkoper*, jaargang 6, nummer 3, juni 2001, p.2-3

- 'The New World and the Social Democratic Response', in: Li Shenming (red.), *Challenges of the 21st Century and the Third Way*, Institute of European Studies/Chinese Academy of Social Sciences, Peking, 2001, p.3-27 (in het Chinees)

- 'Wim Kok en het CDA', in: *Socialisme & Democratie*, jaargang 58 nr. 9, 2001, p.389.

- 'Wim Kok is schatplichtig aan het CDA', in: *Trouw*, 12 september 2001.

- 'Paars in internationaal perspectief. Over afnemende vrijheidsgraden van de politiek', in: F. Becker e.a. (red.), *Zeven jaar paars. Het tweeëntwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme*, Amsterdam, De Arbeiderspers/Wiardi Beckman Stichting, 2001, p.197-220.

- 'Het onbarmhartige ongelijk van de 11 september-relatieveerders. Een sociaal-democraat verdedigt Amerika', in: *Roodkoper*, 6^e jaargang, nummer 7, december 2001, p.6-8.

- 'Waarom ik verkiezingscampagnes haat', in: *Socialisme & Democratie*, jaargang 58 nr. 11/12, 2001, p.514-519.

- 'Verkiezingscampagnes deugen niet', in: *NRC Handelsblad*, 8 december 2001.

Ayaan Hirsi Ali

- 'Gun ons een Voltaire', in: *Trouw*, 24 november 2001.

- 'Arbeidsmigratie is een schijndebat', in: *EVS-Nieuwsbrief*, november 2001 (??)

- 'Terugkeerbeleid afgewezen asielzoekers moet anders', in: *ProefLokaal.Tijdschrift voor Lokale bestuurders*, Amsterdam, Centrum voor Lokaal Bestuur, p.9-14.

Barbara Hogenboom

- (met P.Kalma en M.Plantinga), *Ondernemen of overnemen. Corporate governance en de sociaal-democratie*, Amsterdam, Wiardi Beckman Stichting, 2001.

- (met B.Hogenboom) SER-advies ontwijkt alle lastige vragen', in: *de Volkskrant*, 20 januari 2001.

Paul Kalma

- (met B.Hogenboom en M.Plantinga), *Ondernemen of overnemen. Corporate governance en de sociaal-democratie*, Amsterdam, Wiardi Beckman Stichting, 2001.

- 'Rood over paars. De sociaal-democratie tussen zakelijkheid en verzaking', in: F. Becker e.a. (red.), *Zeven jaar paars. Het tweeëntwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme*, Amsterdam, De Arbeiderspers/Wiardi Beckman Stichting, 2001, p.281-313.

- 'De burger de baas? "Paars", de PvdA en de publieke sector, in: *Socialisme & Democratie*, jaargang 58 nr.5, mei 2001, p.196-206.

- 'Tony Blair en "the politics of globalisation"', in: *Socialisme & Democratie*, jaargang 58 nr. 11/12, november/december 2001, p.539-541.

- (met B.Hogenboom) SER-advies ontwijkt alle lastige vragen', in: *de Volkskrant*, 20 januari 2001.

- 'De aanbidding van koning klant', in: *de Volkskrant*, 23 juni 2001

- 'Generaal Kalshoven vecht de vorige oorlog uit', in: *de Volkskrant*, 4 juli 2001.

- 'De polder vraagt om een ander leiderschap', in: *NRC Handelsblad*, 1 september 2001.

- 'Houdt de sociale markteconomie stand of gaat hij naar de haaien?' in: *Pro & Contra. Partij(krant) van de Arbeid*, 20 maart 2001.

- (met Ed van Thijn e.a.) 'Privatisering lang niet altijd beste oplossing', in: *Het Financieele Dagblad*, 13 oktober 2001.

Bijlage 2

Samenstelling bestuur, werkgroepen en redacties

(per december 2001)

Curatorium

J. de Beus, J.Cohen (voorzitter), H.Fernandes Mendes, C.A. de Kam, J.Klijnsma, B.Koenders, M. de Meijer, L. Ongering, R.J. van der Veen, H. Verbruggen, H. Verkoren, M. van Zuijlen

Curatorium Dr J.M. den Uyl leerstoel

V.M. Bader, J.Th.J. van den Berg, M.C. Brands, P. de Rooij, K.P. Piena

Project Publieke taken in de markt

F. Becker (secretaris), P. Kalma, W. Salet, H. Simons, E. van Thijn (voorzitter), M. Trappenburg, R. Vermeij, L. Vulperhorst

Redactie Jaarboek voor het democratisch socialisme

F. Becker, W.R. van Hennekeler, M. Sie Dhian Ho, B. Tromp

Redactieraad Socialisme & Democratie

B. Akkerboom, G. van den Bergh, R. Bloem, J. Bussemaker, J. Delwaide, H. Keuzenkamp, F. Leijnse, W. Witteveen, T. Wöltgens

Redactie: R. Cuperus (eindredacteur), M. Hajer, P. Kalma (secretaris), M. Linthorst, C. Teulings, M. Trappenburg, B. Tromp

Werkgroep Corporate Governance

J. Bloemarts, M. Epema-Brugman, W. van Hennekeler, P. van der Heijden, D. Hindriks, B. Hogenboom, P. Kalma, H. de Kluiver, M. Plantinga, K. Roozemon, H. Schenk, T. Witteveen

Werkgroep Economie

L. Aarts (voorzitter), P. de Beer, P. Boot, W. Bos, F. Crone, C. Driessen, V. Halberstadt, A. Heertje, N. van Hulst, P. Kalma (secretaris), H. Keuzenkamp, F. Leijnse, A. Melkert, K. van Paridon, D. Roos, M. Schuit, J. Smits, C. Teulings, R. van der Veen, P. Wilms, D.J. Wolfson, A. Wortman, S. van Wijnbergen, M. van Zuijlen, J. van Zijl

Werkgroep Partijpolitieke processen

M. Barth, F. Becker, P. Bordewijk, W. Breedveld, J. Bugter, L. Casteleijn, R. Cuperus, R. Elkerbout, M. van de Garde, W. Gortzak, T. Jadnanansing, A. de Jong (secretaris), P. Kalma, W. Koning, R. Koole, M. Kranenburg, M. Laffeber, G. Munnichs, P. Nieuwenhuijsen, Ph. van Praag, O. Ramadan, T. Roes, M. van Rossem, B. Tromp (voorzitter), G. Verbeet, W. Voogt, J. de Vries, C. Waal, H. Wansink, P. Welp, D. Witteveen, T. Witteveen, K. Yesilkagit, L. Zandstra, M. Zonneveld

Bijlage 3

Publicaties Wiardi Beckman Stichting

De uitgaven zijn te bestellen door overmaking van het desbetreffende bedrag op postgiro 347.97.00 ten name van PvdA-Brochures, Amsterdam met vermelding van de gewenste bestelnummers.

Verschenen in 2001

<i>Bestelnr.</i>	<i>Titel</i>	<i>Prijs</i>
774	Multiple Third Ways	fl. 39,00
776	Ondernemen of overnemen	fl. 30,00
785	Het Suriname-syndroom	fl. 36,50
748	Zeven jaar paars. Tweeëntwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme	fl. 37,50

Verschenen in 2000

<i>Bestelnr.</i>	<i>Titel</i>	<i>Prijs</i>
747	De toekomst van de democratie. Eenentwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme	fl. 37,50
772	Geld zonder grenzen	fl. 29,90
773	Schuld en solidariteit	fl. 25,00

Verschenen in 1999

<i>Bestelnr.</i>	<i>Titel</i>	<i>Prijs</i>
754	De achteloosheid voorbij	fl. 20,00
760	Troubled transition. Social democracy in East Central Europe	fl. 30,00
746	Hedendaags kapitalisme. Twintigste jaarboek voor het democratisch socialisme	fl. 37,50
---	Memorandum Derde Weg	gratis
---	Als ideeën reizen. De derde weg en het Europese continent. Memorandum Derde Weg, Deel II	gratis

Overige publicaties

<i>Bestelnr.</i>	<i>Titel</i>	<i>Prijs</i>
701	Economisch beleid in een ondernemende samenleving	fl. 37,50
723	Land in zicht	fl. 39,90
743	Inzake beginselen. Zeventiende jaarboek voor het democratisch socialisme	fl. 35,00
744	De inrichting van Nederland. Achttiende jaarboek voor het democratisch socialisme	f. 35,00
745	Om de kwaliteit van het onderwijs. Negentiende jaarboek voor het democratisch socialisme	fl. 35,00
765	Verzorgingsstaat tussen individualisme en solidariteit	fl. 20,00
766	Verplaatsing van de politiek	fl. 17,50
770	European Social Democracy. Transformation in progress	fl. 37,50
771	Draagkracht onder druk (incl. portiekosten)	fl. 22,00
781	Het referendum	fl. 5,00
782	Beginselen ter sprake	fl. 5,00

Socialisme & Democratie

Maandblad van de Wiardi Beckman Stichting voor het debat over theorie en praktijk van het democratisch socialisme. Verschijnt in 11 afleveringen. De abonnementsprijs bedraagt 60 euro per jaar, voor instellingen en buitenlandse abonnementen 110 euro. Een studenten/aio/oio- of JS-abonnement kost 35 euro.

Losse nummers 7,50 euro. Een abonnement kan elk gewenst moment ingaan.

Te bestellen bij: Boom Distributiecentrum, tel. 0522 – 237 555.